

ואף לא הכין תכנית ארגונית כוללת המבוססת על ניתוח הצרכים והגדרת תפקידים. תפקידי השליחים בתחום ההסברה, התרבות והאקדמיה לא הוגדרו בצורה ברורה, והדבר פגע בתיאום בין השליחים בנציגויות בארה"ב.

החטיבה הקונסולרית

החטיבה הקונסולרית במשרד החוץ (להלן - החטיבה) מנחה את נציגויות ישראל בחו"ל בעניינים קונסולריים, משמשת למשרדי הממשלה זרוע לביצוע פעולות בחו"ל באמצעות הנציגויות, ומטפלת בבעיות של אזרחים ישראלים השוהים בחו"ל. החטיבה מקיימת קשרים עם הנציגויות הזרות בארץ בכל הנוגע לאינטרסים של אזרחי מדינותיהן השוהים בארץ ולעניינים קונסולריים. עוד היא עוסקת בהנפקת דרכונים רשמיים: דרכונים דיפלומטיים ודרכוני שירות. בשנת 1998 הסתכמה ההוצאה של החטיבה בכ-506,800 ש"ח, רובה לרכישת ציוד לנציגויות. באותה שנה היו לישראל יותר מ-100 נציגויות בחו"ל שהיה אפשר לקבל בהן שירותים קונסולריים. ההכנסה ממתן שירותים קונסולריים בהן הסתכמה בכ-18,385,000 ש"ח.

בחודשים אוקטובר-נובמבר 1999 עשה משרד מבקר המדינה ביקורת בחטיבה. נבדקו נושאי כוח אדם והדרכה, דרכונים רשמיים ופעולות משפטיות ונוטריוניות.

כוח אדם

1. החטיבה כפופה לאגף משפט שבהנהלת משרד החוץ (להלן - המשרד) ובעניינים מסוימים לסמנכ"ל למינהל. בחטיבה ארבע מחלקות, והועסקו בה כמועד הביקורת 20 עובדים: מנהל החטיבה; שמונה עובדים במחלקה המרחבית; שישה במחלקת דרכונים ואשרות רשמיות (להלן - מחלקת דרכונים); שלושה במחלקת הדרכה ומחשוב; ושניים במחלקה לישראלים בחו"ל, שהוקמה בתחילת 1999 בעקבות ריבוי הישראלים שהזדקקו לעזרת הנציגויות.

הנציגויות נותנות מגוון רחב של שירותים קונסולריים לציבור: טיפול בדרכונים ובאשרות, אימותים נוטריוניים, אישור תצהירים, פעולות שונות הנוגעות לשירות הביטחון, טיפול באסירים ועצירים ישראלים ועוד. בשנים האחרונות גדל מאוד היקף הפעילות הקונסולרית בחלק מהנציגויות:

הנציגויות במדינות חבר העמים ומזרח אירופה מתמודדות, מאז חידוש היחסים עם מדינות אלה, עם פניות רבות של תושביהן; בארצות אסיה גדל מספר הישראלים הפונים לקונסוליות לקבלת שירותים; בכמה ממדינות אסיה, אירופה ואפריקה גדל מספר הבקשות לאשרות עבורה וביקור בארץ.

בתחילת 1994 מינה מנכ"ל המשרד ועדה לבדיקת נושא קידום השירות הקונסולרי במשרד (להלן - הוועדה). הוועדה הגישה את המלצותיה באמצע אותה שנה, ואלה העיקריות בהן: לשלוח לנציגויות מסוימות שליח מנוסה בעבודה הקונסולרית; לחזק את הכרתם של הנציגים הקונסולריים בחו"ל בחשיבות ההקפדה על ביצוע החוקים, התקנות וההוראות הנוגעים למתן השירותים הנוטריוניים ורישום הפעולות הקונסולריות; להעלות את רמתם המקצועית של העובדים בשירות הקונסולרי ולעדכן אותם באמצעות קורסים; לקיים סיורים של עובדי החטיבה

בנציגויות לצורך פיקוח (להלן - ביקורי מטה) והדרכה. כן ניתנו המלצות שונות בעניין מחשוב ואמצעים טכניים.

הגידול בהיקף הפעולות הקונסולריות ברוב הנציגויות לא לווה בגידול מתאים בכוח האדם המקצועי. רק בעשר נציגויות נמצאים שליחים (13 במספר) שתפקידם הייעודי הוא הטיפול הקונסולרי (להלן - שליחים ייעודיים). במרבית הנציגויות הטיפול בנושאים הקונסולריים נעשה בידי השליח המדני השני או בידי קצין המינהלה או אף בידי קצין הביטחון; כל זאת נוסף על תפקידיהם העיקריים. עוד מועסקים בנציגויות בעניינים הקונסולריים עובדים מקומיים, ישראלים זרים, הכפופים לשליח.

מהבדיקה עלה, כי המינויים לתפקידים הקונסולריים בארץ ובחו"ל אינם נעשים בהתייעצות עם החטיבה. עוד עלה, כי לא כל השליחים הייעודיים הוכשרו לעסוק בתחום הקונסולרי. רק אחד מ-13 השליחים הייעודיים עבד בעבר בחטיבה ויש לו ניסיון בתחום. יתר השליחים מונו לתפקידם בלא שהיה להם ניסיון מקצועי בתחום הקונסולרי; שישה מהם שירתו בעבר כקציני מינהלה בנציגויות שבהן היה התפקיד משולב בתפקיד הקונסולרי, אך לשישה שליחים שמכניהם בפריו, מוסקבה, ניו יורק, רבת עמון, ניו דלהי וקייב לא היה ניסיון בתחום רגיש זה. הביקורת העלתה כי אף שלמכרז הפנימי לתפקיד השליח הקונסולרי בפריו (שהתפנה בדצמבר 1999) ניגשה בין היתר עובדת בכירה וותיקה בחטיבה, מונה לתפקיד עובד שאין לו ניסיון או ידע בתחום הקונסולרי.

2. החטיבה מקיימת פעם בשנה קורס הדרכה של שבועיים, המיועד לשליחים ייעודיים ולשליחים היוצאים לתפקיד משולב של קצין מינהלה וקונסול לעניינים קונסולריים. לשליחים שמונו לתפקידים אלה לאחר קיום הקורס, ולנשות שליחים שיועסקו בנציגויות בתפקידים קונסולריים כעובדות מקומיות ישראליות, מתקיים קורס מרוכז של שלושה-ארבעה ימים.

חלק גדול מהעבודה הקונסולרית בנציגויות נעשה בידי עובדים מקומיים, ישראלים זרים. עובדים אלו אינם משתתפים בקורסים, והממונה על הטיפול הקונסולרי בנציגות אמור להדריך אותם. בקונסוליה בניו יורק עמד להתקיים ב-1999 קורס להדרכת עובדים מקומיים חדשים במדור הקונסולרי, אולם הוא בוטל. מדוחות על ביקורים של עובדי החטיבה בנציגויות (ראו להלן) עולה כי בחלק מהן ממונים על המדור הקונסולרי עובדים מקומיים שניתנו להם רק ימי הדרכה אחדים; לחלקם לא היה ידע מספק בנוגע לעניינים הקונסולריים ולשימוש במערכת הקונסולרית הממוחשבת. מנהל מחלקת תביעות שבאגף משפט במשרד טען בתשובתו כי "סגל משרד החוץ המטפל במטלות הקונסולריות בחו"ל הינו חסר רקע משפטי וזיכוי במגוון סמכויות נוטריוניות אינו פותר את בעיית היסוד שהיא הכשרה מאולתרת בתחום יחודי זה".

ביקורי מטה

בחמש השנים האחרונות הותקנו במרבית הנציגויות ברחבי העולם מערכות קונסולריות ממוחשבות. לצורך כך נשלחו עובדות מחלקת ההדרכה והמחשוב של החטיבה לנציגויות מסוימות. במסגרת זו הן קיימו גם ביקורי מטה (על פי המלצת הוועדה מ-1994), בדקו את הפעולות הקונסולריות והדריכו את העובדים.

מרבית ביקורי המטה התקיימו בנציגויות קטנות, שבהן הותקנה המערכת בשנים 1998-1999. לא התקיימו ביקורי מטה בנציגויות הגדולות כמו הקונסוליה בניו יורק, והשגרירויות בבון, בפריו, ברומא, ובטוקיו, ובנציגויות שהחטיבה הגדירה את פעילותן הקונסולרית "בעייתית".

בביקורי המטה עלו כאמור ממצאים בנוגע להכשרה והדרכה של כוח האדם בנציגויות וכן בנוגע לנושאים אחרים שהטיפול בהם בנציגויות היה לקוי (ראו להלן). חשיבותם הרבה של ביקורי

המטה באה לידי ביטוי בדוחות המקיפים שהוגשו ובשיפור השירות הקונסולרי במקומות שבהם נמצאו ליקויים. מן הראוי היה שהמשרד יקיים ביקורי מטה גם בנציגויות הגדולות ובנציגויות המוגדרות בעייתיות.

פעולות משפטיות ונוטריוניות

1. לנציגים הקונסולריים בחו"ל יש סמכויות רבות: מתן אשרות; סמכויות ביצוע על פי חוק הדרכונים, התשי"ב-1952, ותקנותיו; סמכויות "פוקד" לעניין ביצוע חוק שירות הביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986; כמו כן נותן הנציג הקונסולרי שירותים לגופים משפטיים בארץ: סיוע לאסירים ועצירים ישראלים באותה מדינה, סיוע לישראלים במצוקה, עניינים הקשורים לירושות ועיזבונות, הסגרה וגירוש ועוד. לפי חוק הנוטריונים, התשל"ו-1976, מוסמכים נציגים דיפלומטיים ונציגים קונסולריים של ישראל להשתמש בחו"ל בסמכויות הניתנות לנוטריון. לפי פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, מוסמכים נציגים מסוימים לאשר תעודות ישראליות וזרות, לאשר חוות דעת מומחה או תעודת רופא שניתנה מחוץ לישראל, לאמת חתימות עדים על מסמכים בכתב שנערכו בחו"ל ועוד. בארץ ניתנות סמכויות אלו לנוטריונים שהם בעלי השכלה משפטית ובעלי ותק כעורכי דין.

2. חלק מהפעולות שמוסמכים לבצע הנציגים הדיפלומטיים והקונסולריים, כגון אימות חתימות וקבלת תצהיר ואישורו, הן מורכבות ורגישות. על הנציג לסרב לבצע פעולה נוטריונית שחוקי ארץ הכהונה אינם מתירים לו לבצע - ולשם כך עליו להכיר את חוקי ארץ הכהונה; עליו לסרב לבצע פעולה נוטריונית כאשר תוכנו של המסמך או פרט בו נראה כוזב; לפני אישור פעולה על הנציג לברר את כשרותו המשפטית של הניצב לפניו ואם הוא פועל מרצונו החופשי ובהבנה מלאה של משמעות הפעולה ועוד. עוד בדוח הוועדה מ-1994 נאמר כי בביצוע הפעולות הנוטריוניות אין מקפידות כל הנציגויות על אימות זהותו של המבקש בידי הנציג עצמו, על אימות החתימה בפני הקונסול ועל רישום הפעולות הנוטריוניות בספר מיוחד כנדרש.

גם בביקורת נמצא כי לעתים נעשות בנציגויות פעולות בידי עובדים מקומיים שאינם מוסמכים על פי החוק לעשותן. בשל אילוצי עבודה, פעמים רבות מחתימים עובדים מקומיים את החותם, ורק אחר כך, ושלא בנוכחות החותם, מאשר הקונסול בחתימתו את אימות החתימה. הליך זה, הנעשה כדבר שבשגרה, נוגד את דרישות החוק.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה ענה מנהל מחלקת תביעות במשרד כי עקב חשיבות הנושא ורגישותו, שולחות החטיבה ומחלקת התביעות לנציגויות חוזרים המבהירים כי מתן התצהירים ואימותי החתימה חייבים להיעשות לפני ראש המדור הקונסולרי או נציג דיפלומטי או קונסולרי אחר שהוסמך לכך. לדברי מנהל החטיבה ומנהלת מחלקת דרכונים, הנציגים הרשמיים של המדינה אינם יכולים תמיד לבצע פעולות נוטריוניות בגלל אילוצי כוח אדם ומקום, ולכן ראוי להקטין את מספר מבקשי השירותים האמורים מהנציגות, בעיקר בנציגויות עמוסות במיוחד. זאת, למשל, על ידי הפניית המבקשים שירותי אימות ומתן תצהירים אל נוטריון ציבורי בארץ הכהונה, ולאמת בנציגות רק את חתימתו; כן אפשר ליישם את התקנות לביצוע אמנת האג (ביטול אימות מסמכי חוץ ציבוריים), התשל"ז-1977, שלפיהן אין צורך לאשר בנציגויות של המדינות החתומות על האמנה את תעודות הציבור המיועדות להצגה בישראל.

3. החטיבה הקונסולרית מספקת גם שירותים נוטריוניים חנינם במשרדיה בירושלים. קבלת הקהל נעשית דרך חלון קטן במסדרון שבו נמצאים חדרי העובדים בחטיבה. תנאים אלה אינם מאפשרים פרטיות למבקש השירותים, וגם אינם מאפשרים אבטחת מידע כראוי. כבר ב-1992 נמסרו לסמנכ"ל למינהל המלצות לשיפור השירות לציבור בחטיבה הקונסולרית: הקצאת חדר

המתנה מתאים ודאגה לפרטיות מרבית לקהל. הוועדה אימצה המלצות אלו, אך עד מועד סיום הביקורת הן לא יושמו.

דרכונים רשמיים

1. מדינת ישראל, באמצעות המשרד, מנפקת שני סוגי דרכונים רשמיים: דרכון דיפלומטי, המעיד על מעמדו הדיפלומטי של נושאו; ודרכון שירות, המעיד על מעמדו הרשמי של נושאו שאינו דיפלומטי. השימוש בדרכונים אלה הוא נוהג בין-לאומי, והמשרד נותן אותם לשליחיו, לשליחי משרדי הממשלה ומוסדות ציבוריים וכן לשליחי גופים ישראלים לחו"ל. סמכות המשרד להנפיק דרכונים רשמיים איננה מעוגנת בחוק או בתקנות, שלא כהנפקת דרכונים לאומיים, המעוגנת בחקיקה ראשית ובתקנות.

לנושאי דרכונים רשמיים המשרתים דרך קבע בחו"ל יש, בתוקף היותם מואמנים למדינת השירות, זכויות כגון חסינות משיפוט וזכויות בתחום הפטור ממסים. לדברי מנהל מחלקת תביעות במשרד, לנושאי דרכונים רשמיים אחרים אין זכויות אלא כפונקציה של התפקיד שהם ממלאים בזמן נשיאת הדרכון. הדרכון מקנה לנושאו בעיקר מעמד יוקרתי, ויש בו להקל על נושאו במגעיו עם שלטונות המדינה שבה הוא שוהה (פקידים במעברי גבול, המשטרה וכו'). הביקורת העלתה, כי הענקת דרכונים רשמיים למלאי תפקידים כמו פקידי ממשלה, פקידי ציבור ומאבטחים, מקנה להם בארצות מסוימות מעמד מיוחד, שלא באופן רשמי, אף אם לא חסינות כפי שניתנת לדיפלומטים שהואמנו בארץ השירות.

בתקנון שירות החוץ - עניינים קונסולריים (להלן - התקנון), העוסק גם בדרכונים רשמיים, נקבע כי הסמכות לנפק דרכון דיפלומטי ודרכון שירות היא בידי המשרד בלבד. בתקנון גם הוראות בעניינים שונים, כגון משך תוקפו של דרכון רשמי, שינויים ותוספות בדרכון, איבוד דרכון וביטול דרכונים רשמיים בתום שירות. על הדרכון הרשמי שמנפיק המשרד חותם הסמנכ"ל למינהל, ובהעדרו סמנכ"ל אחר.

2. אין בתקנון הנחיות בנוגע לזכאים לקבל דרכון רשמי, ולבעל הסמכות להחליט על מתן דרכון רשמי, ואף לא הובהרו זכויותיו וחובותיו של המחזיק בדרכון כזה. התקנון אינו קובע סנקציות נגד המשתמש לרעה בדרכון רשמי, כפי שנקבעו בחוק נגד המשתמש לרעה בדרכון לאומי. למעשה, דרכונים רשמיים מונפקים בידי החטיבה לפי רשימה של ממלאי תפקידים, אשר הוכנה לפני שנים רבות. למשרד מבקר המדינה לא הוסבר מתי הוכנה הרשימה, מי קבע אותה ובידי מי הסמכות להוסיף או לגרוע ממנה. גם לא נמצא כי המשרד דן בכך בשנים האחרונות.

3. לפי נתוני החטיבה, בנובמבר 1999 היו בידי אנשים שונים יותר מ-19,500 דרכונים רשמיים שהונפקו בידי המשרד מאז 1989, המועד שבו הוחל בהפעלת המערכת הממוחשבת של החטיבה. מרבית הדרכונים הרשמיים מונפקים לשליחי המשרד, לעובדיו ולעובדי הגופים הביטחוניים. כן מונפקים דרכונים רשמיים לשליחי הבונדס, הסוכנות היהודית, קרן היסוד, משרדי ממשלה שונים ועוד. (א) על פי הרשימה, חלק ניכר מהזכאים לקבל דרכון רשמי - הם ובני משפחותיהם - זכאים להשתמש בו גם בנסיעותיהם הפרטיות, ולחלקם ניתן דרכון רשמי לכל החיים. לא נמצא כי המשרד שקל את המשמעות של הענקת דרכון רשמי לנסיעות פרטיות וכן של הענקתו לכל החיים. כך, לדוגמה, זכאים עובדי המשרד מדרג יועץ ומעלה ובני משפחותיהם לדרכון דיפלומטי לכל חייהם. ההגבלה היחידה על השימוש בדרכון היא כי הנסיעה איננה קשורה לעסקים ולצורכי רווחים. עובדים אלה נושאי דרכונים דיפלומטיים גם כשהם יוצאים לחופשה ללא משכורת, ואין

למשרד כל דרך לוודא כי אינם משתמשים בדרכון לצורכי עסקים פרטיים, אף אם העובד מצהיר לפני יציאתו לחופשה כי במהלכה יעסוק ב"ענייני עסקים". לא תמיד מקפידים העובדים היוצאים לחופשה כי תיאור משרתם יעודכן בדרכונם הדיפלומטי, והם ממשיכים לשאת דרכון בו תואר תפקיד שאין הם ממלאים עוד. בתשובתו ענה המשרד כי הפיקוח על שימוש בדרכון רשמי הוגבר בשנים האחרונות, אך אי אפשר למנוע לחלוטין את השימוש בדרכון רשמי בנסיעה לצורכי עסקים.

(ב) לא תמיד מבטלת החטיבה דרכונים רשמיים של שליחים שסיימו את תפקידם, ודרכונים רשמיים שניתנו לנסיעה מסוימת או לצורך מילוי תפקיד מסוים. מרבית מקבלי הדרכונים אינם מחזירים אותם לחטיבה בתום השימוש שלו נועדו, אף כי קיימת הנחיה של החטיבה כי החוזרים משירות בחו"ל יפנו למחלקת הדרכונים לביטול דרכוניהם טרם פנייתם למכס לשחרור מטענם. לאחרונה, כפי שעולה מתשובת החטיבה למשרד מבקר המדינה, ביקשה החטיבה להקפיד לקיים הנחיה זו. אולם נמצא כי דרכונים רבים לא בוטלו לאחר סיום התפקיד של נושאייהם. זאת ועוד, בעבר נדרש העובד להפקיד את הדרכון הלאומי שלו בעת קבלת דרכון רשמי, כדי שלא יהיו בידיו שני דרכונים. בביקורת נמצא כי מחלקת הדרכונים אינה דורשת זאת עוד.

בבדיקה נמצא כי ל-450 בעלי דרכונים רשמיים יש יותר מדרכון רשמי אחד, ולחלק קטן מהם אף שלושה או ארבעה דרכונים כאלה. חלק מבעלי דרכונים אלו הם עובדי המשרד המקבלים דרכון דיפלומטי בתוקף היותם עובדי המשרד. יש שלקראת נסיעתם לשליחות ארוכה בחו"ל קיבלו עובדי המשרד דרכון דיפלומטי נוסף שבו מצוין תוארם החדש, ודרכונם הקודם לא בוטל. אחרים הם בעלי תפקידים שמסיבות שונות הונפקו להם שני דרכונים רשמיים ואף יותר. הדרכונים הנוספים לא הופקדו במשרד ונשארו בידיהם. לא נמצא כי להחלטה להעניק כמה דרכונים רשמיים לשליח אחד קדם דיון במשרד. בתשובתו למשרד מבקר המדינה ענה המשרד כי לעתים ניתן יותר מדרכון אחד בשל צרכים הקשורים לתפקיד; כן ציין המשרד כי יעשה מאמץ למנוע כפילויות בדרכונים רשמיים.

(ג) רשימת האישים הזכאים לדרכון רשמי לא נעשתה על פי אמת מידה ברורה ושיטתית והיא כוללת נושאי תפקידים שלא ברורה ההנמקה להכללתם ברשימה. בין אלה, שלישים ומזכירים מדיניים של נשיא המדינה ושל ראש הממשלה הזכאים לדרכון דיפלומטי, ומסיבה לא ברורה גם רעיותיהם של השלישים והמזכירים המדיניים המצטרפות לנסיעה. לא ברורה הסיבה להענקת דרכוני שירות לחברי הנהלת הסוכנות היהודית, לחברי הנהלת ההסתדרות הציונית ולרעיותיהם המצטרפות אליהם.

(ד) משני סעיפים ברשימה עולה כי הנהלת המשרד יכולה להעניק דרכון דיפלומטי ל"עובדי משרדי ממשלה או אחרים היוצאים בשליחות ממלכתית או מטעם משרד החוץ, המחייבת דרכון דיפלומטי ובאישור הסמנכ"ל למינהל", וכן דרכון שירות ל"אנשים היוצאים בשליחות מיוחדת אשר לדעת הנהלת משרד החוץ מחייבת דרכון שירות". סעיפים אלה מאפשרים להנהלת המשרד להפעיל שיקול דעת רחב ביותר בנוגע להענקת דרכון רשמי.

(ה) בבדיקה אקראית של בקשות לקבלת דרכון רשמי נמצאו כמה בקשות, שאושרו, של אנשים שעל פי הרשימה אינם זכאים לכך לכאורה: ב-1999 ניתנו דרכונים רשמיים לשלושה אדמו"רים. לדברי הסמנכ"ל למינהל התקבלה הוראה בעל פה מלשכת שר החוץ להנפיק דרכונים אלה.

(ו) לכמה עובדים במשרדי ממשלה שיש להם קשרי עבודה עם משרד החוץ ניתנו דרכונים דיפלומטיים, ביניהם: הממונה על השכר והסכמי העבודה במשרד האוצר ויו"ר הוועדה הבין-משרדית לשכר ולתנאי שירות בחו"ל, האחראי לקבלת החלטות שיש להן חשיבות רבה לשירות החוץ ולעובדיו; סגן בכיר לחשב הכללי במשרד האוצר, רפרנט למשרד החוץ; סגן נציב

שירות המדינה; מנהלת מחלקה בנציבות שירות המדינה שהיא הרפרנטית של הנציבות למשרד. בתשובתו טען המשרד כי הוא "נוהג להעניק דרכונים רשמיים לנציגי משרדים אחרים המכהנים בתוקף תפקידם מול משרד החוץ בנושאים הנוגעים לעבודת המשרד ולתנאי השירות שלו". כן הוסיף כי נושאי תפקידים אלו ערכו ביקורים בנציגויות ישראל בחו"ל בלוויית נציג המשרד.

(ז) תפקיד נציב שירות המדינה הוסף בכתב יד לרשימת הזכאים לדרכון דיפלומטי. מבירורים במשרד עולה כי בעת כהונתו של נציב שירות המדינה בשנים 1987-1992 הוא היה חבר בוועדה לעניין תהליך השלום, ועל כן ניתן לו דרכון דיפלומטי. לא הובהרה הסיבה לזכאותו של הנציב לדרכון דיפלומטי לאחר שנים אלה.

(ח) נוסף על רשימת ממלאי התפקידים הזכאים לקבלת דרכונים רשמיים, יש קבוצות של ממלאי תפקידים שמונפקים להם כדבר בשגרה דרכונים רשמיים, בלא שהדבר נדון ובלי שנקבעו הכללים לזכאותם. ביניהם: כל פמליית נשיא המדינה, הכוללת את העוזרים והמזכירות הנלווים אליו; פמליית ראש הממשלה, הכוללת את כל הנלווים - יועצים, רופא, צלם, מקליט, מזכירות - וקבוצות נוספות של ממלאי תפקידים. נמצא כי דרכוניהם הרשמיים של כמה עובדי משרד ראש הממשלה לא הוחזרו למשרד ולא בוטלו על אף שסיימו את תפקידם. בתשובתו טען המשרד כי יש בעיית משמעת והמשרד מנסה להתגבר עליה "ברצון טוב".

(ט) על פי הרשימה, זכאים שרים לדרכון דיפלומטי עד שנה מיום סיום תפקידם. נמצא, כי בינואר 1999 ניתנו דרכונים דיפלומטיים לשר לשעבר ולרעייתו אף שעברו שנים רבות ממועד סיום תפקידו של השר. גם לשר לשעבר אחר ניתן דרכון דיפלומטי ביולי 1998 אף שעברו שנים ממועד סיום תפקידו. בתשובתו מסר המשרד כי הדרכון הדיפלומטי ניתן לאחד מן השרים לשעבר בתוקף תפקידו באותה עת, אף שתפקיד זה אינו רשום ברשימת הזכאים, וכי "ידאג להכניסו לרשימה".

(י) נמצא, כי ניתנו דרכונים רשמיים לילדי שליחים הנלווים להוריהם בשליחות, אף כי אינם קטינים, כנדרש על פי הרשימה.

(יא) המשרד נותן דרכוני שירות לשליחים של הסוכנות היהודית בארצות השונות, וכן לפקידים שלה בארץ: היועץ המשפטי של הסוכנות, אנשי כספים, מבקר הסוכנות ועוד, אף כי הדבר לא נדון בהנהלת המשרד ולא ברור מדוע יש בו צורך. המשרד טען בתשובתו כי הסיכום עם הסוכנות על מתן דרכוני שירות נעשה בתקופת הקמת המשרד.

בעקבות הביקורת הודיע הסמנכ"ל למינהל בדצמבר 1999 כי בזמן הקרוב יתקיים דיון בראשות מנכ"ל משרד החוץ והיועץ המשפטי בנושאים שעלו במהלך הביקורת.

מהממצאים עולה כי דרושה בחינה מחודשת של דרך מינוי השליחים לתפקידים קונסולריים ושל הכשרת העובדים המקומיים בנציגויות בתחום זה; עוד עולה כי יש צורך בהקפדה רבה יותר של הנציגויות על מילוי התקנות וההוראות בתחום הפעולות הנוטריוניות.

הביקורת העלתה כי ניתנו דרכונים רשמיים על סמך רשימה של ממלאי תפקידים שהוכנה לפני שנים רבות בלא שהובהר מי קבע את הרשימה, מה הן אמות המידה הראויות לקביעת הרשימה, ובידי מי הסמכות להוסיף ולגרוע ממנה. הונפקו דרכונים רשמיים לשליחים של גופים שונים מסיבות לא ברורות, ולאנשים שלא היו זכאים לכך; לא תמיד בוטלו דרכונים רשמיים לאחר סיום התפקיד של נושאייהם, ולעובדים רבים ניתן יותר מדרכון אחד. לדעת משרד מבקר המדינה, יש להסדיר את ההוראות בדבר הנפקת דרכונים רשמיים, חובותיהם וזכויותיהם של נושאי דרכונים אלו ורשימת הזכאים לשאתם.